

NIEPRAWIDŁOWOŚCI I PATOLOGIE OJCOSTWA

Mgr Renata Matusiak - DOKTORANTKA KUL

Ur. w 1988 roku w Tarnobrzegu. Absolwentka socjologii na Wydziale Zamiejscowym Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli. W ramach zainteresowań naukowych odbyła studia podyplomowe: Kryminologia z elementami profilaktyki przestępczości. Od roku 2012 uczestniczyła w studiach doktoranckich na kierunku pedagogika. Specjalizuje się w komunikacji społecznej, patologjach i dewiacjach społecznych oraz tematyce przestępczości komputerowej.

WSTĘP

Bardzo często we współczesnym świecie spotykamy się z pojęciem ojcostwa, rolą ojca w życiu dziecka, znaczeniem ojca w rodzinie. Ojcostwo jest pojęciem działającym w kilku zakresach: społecznym, biologicznym, obyczajowym, symbolicznym, prawnym. W każdym z tych zakresów w poruszany jest wątek wartości ojca. Należy zaznaczyć, że istnieje w literaturze wiele pięknych przykładów postaw ojcostwa jak święty Józef, wzór troskliwego i oddanego ojca dzieciątka Jezus. Święty Józef przekazywał Jezusowi wzór życia oparty na miłości i wierze, poświęceniu i pracy, modlitwie i odpowiedzialności. Artykuł dotyczy tradycyjnie rozumianego ojcostwa, które współcześnie ulega wielu przemianom. Z. Dąbrowska twierdzi nawet, że tradycyjny model ojcostwa współcześnie już nie istnieje. Owszem wartość ojcostwa jest nadal niezaprzeczalna tylko, że w wyniku wszystkich przemian, osłabienia więzi panujących w rodzinie wartość ta uległa osłabieniu, rozchwianiu, jest minimalizowana. Z. Dąbrowska podkreśla,

że właśnie dlatego tak istotne jest umacnianie prawidłowych wzorców ojcostwa, prowadzenie badań na ten temat, których wciąż jest za mało. Jednak pośród wzorów, które należy naśladować spotykamy też przykłady ojcostwa dewiacyjnego. Dewiacyjność ojcostwa ma wiele aspektów, coraz częściej o niej słyszymy w telewizji, internecie, ale często są to przykłady pokazujące skutki w których pomija się przyczyny. Zasadne jest pytanie czym jest dewiacja?

Emile Durkheim był jednym z pierwszych przedstawicieli nauk społecznych interesujących się tematyką odchylenia od normy. W jego opinii *o fakcie społecznym nie można tedy powiedzieć, że jest normalny dla określonego rodzaju społecznego, jeżeli się nie doda, jaką równie określoną fazę rozwojową mamy na myśli. W rezultacie, aby wiedzieć, czy faktowi przysługuje ta nazwa, nie wystarczy obserwować, w jakiej fazie występuje u większości społeczeństw danego rodzaju, lecz trzeba również brać pod uwagę odpowiednią fazę ich ewolucji*¹. Dewiacja jest to zachowanie odbiegające od ogólnie przyjętej normy społecznej².

¹ E. Durkheim, *Zasady metody socjologicznej*, Warszawa 2000, s. 89-90.

² J. Bluszkowski, *Paradoksy normalności i dewiacji*, [w:] M. Karwat, *Paradoksy polityki*, Warszawa 2005, s. 25.

Podział zachowań dewiacyjnych nie jest uniwersalny ogólnie dla wszystkich społeczeństw, to co jest uznawane za odchylenie od normy zależy wyłącznie od tego jakie normy zostały przyjęte w danym społeczeństwie. Marian Filipiak wskazuje na wieloznaczność pojęcia dewiacja, które wywodzi się od łacińskiego *deviatio* i znaczy zboczenie z drogi. Dewiacje można rozumieć jako:

- zboczenie o charakterze seksualnym, często sprzeczne z prawem,
- odchylenie od norm społecznych w postaci czynów przestępczych, normalności, uznawanych wzorców społecznych,
- błędzenie związane prezentowaniem postawy nonkonformistycznej i odrzucenie ogólnie przyjętych wartości³.

Temat skrzywień związanych z rolą ojca, jej ułomności jest trudny, gdyż dotyka podstawowych więzi jakie obok macierzyństwa występują w rodzinie. Ojciec podobnie jak matka jest pierwszą osobą, która opiekuje się dzieckiem, dba o jego potrzeby, a tym samym jest pierwszym nauczycielem życia, który wprowadza dziecko w świat wartości i wskazuje drogę jaką należy kroczyć w dorosłym życiu. W momencie, gdy ojciec nie wypełnia prawidłowo swojej roli lub wcale jej nie wypełnia, a tym samym jest to związane z szkodą na rzecz dziecka możemy mówić o patologicznym pojmowaniu ojcostwa w szerszym znaczeniu, Z. Dąbrowska określa to nawet mianem ojcostwa negatywnego.

Do grupy ojcostwa negatywnego, która zostanie omówiona w kolejnej części należy:

- ojcostwo nieobecne,
- ojcostwo patologiczne (kazirodczne),
- ojcostwo bezradne,
- ojcostwo bezrobotne,
- ojcostwo toksyczne,
- ojcostwo biseksualne⁴.

1. OJCOSTWO NIEOBECNE

Nieobecność ojca w życiu dziecka może być spowodowana różnymi sytuacjami życiowymi, z powodu tych sytuacji możemy ją podzielić na nieobecność fizyczną i psychiczną. Nieobecność fizyczna następuje, gdy ojciec dziecka zmarł, zrezygnował z kontaktu z dzieckiem w wyniku rozstania z jego matką (rozwód, separacja, porzucenie rodziny). Należy zauważyć, że jest to sytuacja bardzo częsta związana także ze wzrostem liczby rozwodów nie tylko w Polsce, ale w większości krajów wysokorozwiniętych. Mężczyźni po rozstaniu z dotychczasową partnerką stopniowo ograniczają kontakt z dzieckiem, aż w końcu zanika. Przyczyną jest brak zgody w relacjach z matką dziecka, rozpoczęcie życia w nowym związku, wybór życia w uzależnieniu (szczególnie uzależnienie od alkoholu). Przyczyn tej sytuacji jest bardzo wiele, jednak najbardziej niebezpieczna i szkodliwa jest to sytuacja dla dzieci w wieku dorastania, które przeżywają różne trudności związane z wejściem w świat dorosłych, a tym samym nie znajdują wsparcia w środowisku rodzinnym ze strony obojga rodziców. Skutkiem takiej nieobecności ojca jest poczucie porzucenia, próby odnalezienia akceptacji w środowisku rówieśniczym, subkultur młodzieżowych, a także sekt, wcześniejsze inicjacje związane z alkoholem, nar-

³ M. Filipiak, *Socjologia kultury, Zarys zagadnień*, Lublin 1997, s. 89-100.

⁴ Z. Dąbrowska, *Różne oblicza ojcostwa*, „Małżeństwo i Rodzina”, 2004, nr 4(8), s. 13-19.

kotykami, papierosami. Kolejny rodzaj nieobecności to ojcostwo nieobecne nie fizycznie, związane z ojcem, który fizycznie jest w środowisku dziecka jednak nie udziela mu psychicznej obecności. Nie wypełnia obowiązków ojcowskich takich jak poświęcanie dziecku uwagi, pomoc, zabawa. Liczne badania naukowe udowodniły, że decydujący wpływ na rozwój dziecka mają relacje z ojcem, zaangażowane ojca w wychowanie dziecka, oraz częstotliwość spotkań z ojcem⁵. Wszystkie działania ojca wykazujące zainteresowanie ojca dzieckiem, jak choćby pomoc w odrabianiu lekcji, rozmowa pozwalają na budowanie prawidłowych relacji między dzieckiem a ojcem i zbudowanie trwałej więzi psychicznej i emocjonalnej. Dziecko do dorosłego życia, a w przyszłości także do swojej rodziny przenosi postawy zaobserwowane w domu. Istnieje możliwość, że jeśli ojciec nie jest zaangażowany w życie dziecka, to i ono w przyszłości powieli ten wzór wobec swojego potomstwa. Przyczyny nieobecności psychicznej ojca w życiu dziecka to: alkoholizm (który można zaobserwować szczególnie w rodzinach z problemami), zaangażowanie w rozwój kariery zawodowej na rzecz minimalizacji roli rodziny i dzieci (ojciec często stara się zastąpić swoją nieobecność w wychowaniu dziecka przez rekompensowanie tego prezentami, które mają zapewnić dziecku o miłości ojca), problemy psychiczne ojca (często depresja, która nie pozwala na zaangażowanie w kontakt z dzieckiem i jego wychowanie). W za-

leżności od sytuacji konkretnej rodziny i dziecka te przyczyny mogą być bardzo różne. Szczególnym powodem nieobecności psychicznej i fizycznej w życiu dziecka jest wczesne ojcostwo. Młodzi mężczyźni nie są gotowi na podjęcie obowiązków wynikających z bycia tatą. Wobec tego to młode matki wychowują potomstwo przy pomocy swoich rodziców. Wychowanie w którym brakuje jednego z rodziców (ojca) jest wychowaniem niepełnym niezależnie od działań jakie podejmuje matka wychowująca dziecko, aby zminimalizować brak ojca.

2. OJCOSTWO PATOLOGICZNE- KAZIRODCZE

Ojcostwo patologiczne jest szczególnie krzywdzące dla dziecka w aspekcie psychicznym i fizycznym. Mężczyzna będący ojcem wykorzystuje najczęściej swoją córkę seksualnie, molestuje, często jest to związane także z przemocą psychiczną i fizyczną. Tego rodzaju czyny dewiacyjne związane są z zanikiem więzi emocjonalnych w rodzinie, izolacji emocjonalnej, patologiami w postaci alkoholizmu oraz biernością matki⁶.

K. Pospieszyl mówi, że ojcowie, którzy dopuszczają się czynów kazirodczych na swoich dzieciach w okresie, kiedy matka ich dziecka była w ciąży odczuwali w związku z tym duży dyskomfort psychiczny, stany lękowe i brak gotowości na nową rolę. Owszem obawy związane z przyjściem dziecka na świat towarzyszą przyszłym ojcom, jednak w tym przypadku są one skrajnie silne i wymagają pomocy psychologicznej⁷.

⁵ C. Walesa., *Rola ojca w psychicznym rozwoju dziecka*, [w:] „Oblicza ojcostwa”, red. D. Kornas –Biela, Lublin 2001, s. 292.

⁶ K. Pospieszyl, *Rola matki w kazirodczych kontaktach ojca z córką*, „Małżeństwo i Rodzina”, 2005, nr 1-2(13-14), s. 48-50.

⁷ K. Pospieszyl, *Ojcostwo w życiu mężczyzny*, „Małżeństwo i Rodzina”, 2004, nr 2(10), s. 24-27.

Należy podkreślić, że współodpowiedzialność za sytuację kiedy córka jest wykorzystywana seksualnie przez ojca ponosi także matka. Matka jak pokazuje różne przypadki publikowane w mediach ma świadomość zaistniałej sytuacji w domu, ze strachu przed mężem lub z powodu obawy przed jego utratą pozwala na krzywdzenie swojego dziecka. K. Pospieszyl opisuje 4 rodzaje współodpowiedzialności matki za kazirodztwo:

- matka mając świadomość o tym, że jej mąż/partner gwałci córkę nie podejmuje żadnych czynności w celu przerwania procederu,
- matka zachęca do kazirodztwa oraz sama prowokuje tego typu sytuacje między ojcem a córką,
- matka nie interesuje się córką i jej bezpieczeństwem, nie podejmuje aktywności, gdy córka dziwnie się zachowuje w celu wyjaśnienia zmian w zachowaniu dziecka, czym sama daje okazje do tego, aby ojciec wykorzystywał córkę,
- matka rezygnuje z kontaktów seksualnych z mężem/partnerem, obniża jego poczucie wartości jako mężczyzny i ojca⁸.

Dramat pokrzywdzonych dzieci trwa przez wiele lat. Do czynności kazirodczych dochodzi w domu i w związku z tym osoby z zewnątrz nie mają świadomości o całym procederze. Po ujawnieniu całej sytuacji i zgłoszeniu przestępstwa na policje występuje szok

w otoczeniu, bo owszem o takich sytuacjach słyży się w mediach, ale w przypadku, gdy dotyczy to rodziny, którą się zna trudno w to uwierzyć. Przykładem jest sytuacja ze Stalowej Woli, której kulisy opisani w pierwszym kwartale 2013 roku. 48-letni mieszkaniec Stalowej Woli od kilku lat wykorzystywał swoją małoletnią córkę. Cały dramat zaczął się, gdy dziewczynka miała 7 lat i trwał kolejne 7 lat. Prokuratura po ujawnieniu sprawy postawiła mu zarzuty znęcania się psychicznego i fizycznego nad najbliższą osobą, wielokrotne zgwałcenie osoby poniżej 15 roku życia, inne czynności seksualne z udziałem tej osoby⁹. Ze względu na dobro ofiary szczegóły sprawy nie zostały ujawnione. W tym przypadku dziecko będzie potrzebowało intensywnej opieki psychologicznej, gdyż wieloletnie znęcanie się psychiczne i gwałty nieodwracalnie wpłynęły na psychikę dziewczyny. W przypadku symptomów fizycznych występują: obrażenia narządów płciowych, choroby układu moczowego, choroby weneryczne, niechciane ciążę. Te dotyczące sfery psychicznej są trudniejsze do wyleczenia, a należą do nich: stany depresyjne, próby samobójcze, nadpobudliwość seksualna, przemoc wobec innych, poczucie wstydu i winy, lęk. Dodatkowo występują symptomy zaburzeń funkcjonowania o charakterze regresywnym: nudności, bóle głowy, zaburzenia apetytu, moczenie się¹⁰. *Spora część wykorzystanych*

⁸ K. Pospieszyl, *Rola matki w kazirodczych kontaktach ojca z córką*, „Małżeństwo i Rodzina”, 2005, nr 1-2(13-14), s. 48-50

⁹ M. Radzimowski, *Ojciec przez siedem lat gwałcił córkę*, <http://www.nowiny24.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20130121/STALOWAWOLA/130129956>, (dostęp 5.08.2013).

¹⁰ *KAZIRODZTWO: terapia osób zgwałconych, molestowanych, wykorzystanych seksualnie*, <http://rzeczow.pcts.pl/arts/KAZIRODZTWO-terapia-osob-zgwalconych-molestowanych-wykorzystanych-seksualnie-a1-50.html>, (dostęp 5.08.2013).

seksualnie dzieci przejawia wiele symptomów zespołu stresu pourazowego (PTSD) lub zespołu ostrego stresu (ASD). ASD jest diagnozowane, gdy dziecko podczas urazu lub do miesiąca po urazie ma objawy dysocjacyjne. Muszą wystąpić co najmniej trzy objawy z następujących:

- subiektywne poczucie odrętwienia lub wyobcowania emocjonalnego,
- zredukowana świadomość otoczenia,
- derealizacja,
- depersonalizacja,
- amnezja dysocjacyjna (Bryant, Harvey)¹¹.

Skuteczna okazuje się terapia grupowa pozwalająca na nowo zbudować stosunek do samego siebie, odblokować swoje naturalne reakcje i stworzyć alternatywny model zachowania dotyczący interakcji na kazirodztwo¹².

3. OJCOSTWO BEZROBOTNE

Ojcostwo bezrobotne jest jednym z najczęściej występujących w wyniku kryzysu gospodarczego postępującego w ostatnich latach setki tysięcy osób utraciło pracę, oraz tym samym i środki do życia. Liczba bezrobotnych mężczyzn w pierwszym kwartale roku 2013 wynosiła 1114,1 tysięcy mężczyzn, dane dotyczą osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy i nie obejmują ukrytej liczby bezrobotnych oraz osób, które wyemigrowały z Polski¹³. Utrata miejsca zatrudnienia wiąże się z pogorszeniem sytuacji materialnej rodziny, mężczyzna nie jest w stanie zapewnić rodzinie podstawowych środków utrzy-

mania. Brak pieniędzy uniemożliwia dzieciom rozwój i powoduje poczucie bycia gorszym od swoich rówieśników. Trudny rynek pracy powoduje, że mężczyzna mimo wielu starań nie może podjąć zatrudnienia co jest dla niego źródłem frustracji, gdyż cała sytuacja nie jest spowodowana jego winą, a presja rodziny i otoczenia jest bardzo silna, traci on poczucie wartości jako ojca rodziny, a tym samym może to być powodem patologii takich jak narkomania, alkoholizm¹⁴.

Bezrobocie mężczyzny jako głowy rodziny powoduje:

- wyżej wspomniane pogorszenie standardu życia co może prowadzić do zjawiska ubóstwa,
- reakcje emocjonalne- bezrobotni mają niższe poczucie szczęścia, czują się bezsilni, dochodzi do sytuacji konfliktowych w rodzinie w związku z czym dziecko znajduje się w sytuacjach stresowych, które mogą być przyczyną problemów w szkole i izolacji dziecka,
- zaburzenie procesów poznawczych- ojciec przestaje się interesować problemami domowymi, trudniej się koncentruje,
- depresje, której towarzyszy smutek, żal, złość, izolacja, zniechęcenie, a także liczne przypadki samobójstw,
- rezygnacja z życia towarzyskiego, kulturalnego, przy czym także z powodów finansowych dzieci nie uczestniczą w wycieczkach szkolnych, klasowych seansach w kinie czy innych czynności dotyczących or-

¹¹ Tamże.

¹² Tamże.

¹³ *Bezrobocie w Polsce IV 2013*, <http://www.egospodarka.pl/95034,Bezrobocie-w-Polsce-IV-2013,1,39,1.html>, (dostęp 5.08.2013).

¹⁴ Z. Dąbrowska, *Różne oblicza ojcostwa*, „Małżeństwo i Rodzina”, 2004, nr 4(8), s. 13-19.

ganizacji wolnego czasu związanych z kwestiami finansowymi¹⁵.

Wszystkie skutki wiążą się z obniżeniem statusu społecznego i niemożności nabywania dóbr, problemy finansowe wpływają negatywnie na atmosferę w rodzinie oraz są powodem konfliktów i problemów wychowawczych z dzieckiem. Dzieci z rodzin niezamożnych są często ofiarami represji, prześladowania ze strony rówieśników co także znajduje swoje odzwierciedlenie w późniejszych relacjach z rówieśnikami.

4. POZOSTAŁE NIEPRAWIDŁOWOŚCI OJCOSTWA

Do pozostałych nieprawidłowości ojcostwa zaliczamy:

- ojcostwo bezradne,
- ojcostwo toksyczne,
- ojcostwo biseksualne¹⁶.

W przypadku ojcostwa bezradnego mężczyzna odczuwa wszystkie uczucia poprawnie w stosunku do dziecka, chciałby podjąć starania wychowawcze zgodnie z ogólnie przyjętymi normami społecznymi jednak sytuacja życiowa w jakiej się znalazł mu to uniemożliwia. Do takich sytuacji należy pobyt w zakładzie karnym, utrata zdrowia, bezdomność. Wszystkie powyższe czynniki powodują, że zmiana sytuacji życiowej jest niemożliwa. W przypadku choroby w zależności od rodzaju i szybkości postępowania ojciec całkowicie nie może podjąć roli wychowawczej lub jest ona ograniczona. Pobyt w zakładzie także jest szczególną sytuacją w której ograniczenie wolności ogra-

nicza także funkcje rodzicielskie. Można mówić o podwójnej karze z jednej strony dla ojca, a z drugiej strony dla rodziny i dziecka, które brak obecności ojca może odczuwać jako akt porzucenia. Bezdomność jak pozostałe formy ojcostwa pozbawia go możliwości uczestnictwa w życiu potomka, ponadto w wielu przypadkach związana jest z uzależnieniami od narkotyków i alkoholu, co stanowi dla dziecka negatywny przykład¹⁷.

Ojcostwo toksyczne jest związane z negatywnym oddziaływaniem na dziecko. Funkcja wychowawcza przez ojca nie jest spełniana, gdyż najczęściej jest to osobnik mocno zaburzony psychicznie. Zaburzenia te wiążą się z uzależnieniami, przemocą psychiczną w rodzinie i konfliktami przybierającymi formę awantur domowych. Charakterystyczne jest dla tego typu ojcostwa, że mężczyzna zachowuje się w stosunku do otoczenia normalnie, bez objawów agresji. Skutkiem takiego ojcostwa i złe pojmowanej opieki dla dziecka jest brak poczucia bezpieczeństwa, zaburzenie prawidłowego rozwoju, nerwicowość, nadpobudliwość, problemy psychiczne w tym także depresja i stany lękowe¹⁸.

Ojcostwo biseksualne jest szczególnym typem ojcostwa w którym ojciec wykazuje zainteresowania homoseksualne, nie ukrywając tego przed rodziną i dziećmi. Jest to sytuacja w której dzieci często nie akceptują orientacji seksualnej ojca. Natomiast ojciec wykazuje nadmierne starania w spełnieniu swojej roli ojcowskiej i bardzo mocne przywiązanie do potomstwa¹⁹.

¹⁵ T. Borkowski, A. Marcinkowski, *Socjologia bezrobocia, Społeczne skutki bezrobocia w wymiarze lokalnym*, „Polityka ekonomiczna społeczna”, Zeszyt 24, Warszawa 1992., s. 15.

¹⁶ Z. Dąbrowska, *Różne oblicza ojcostwa*, „Małżeństwo i Rodzina”, 2004, nr 4(8), s. 13-19.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ Tamże.

Ojcostwo jest zadaniem i poświęceniem, często sytuacja życiowa uniemożliwia spełnienie ojcowskiej misji, co może być zrozumiałe z społecznego punktu. Natomiast w przypadku, gdy ojciec sam powoduje sytuacje postrzegane jako nieprawidłowe ojcostwo świadczy to o przedkładaniu swojego dobra nad dobrem dziecka i jest postrzegane negatywnie.

5. OJCOSTWO EMIGRACYJNE

Jednym z rodzajów ojcostwa jakie w obecnych czasach ma duży wpływ na dziecko jest ojcostwo emigracyjne, którego w swoich rozważaniach nie ujęła Z. Dąbrowska. Związane jest to ze zjawiskiem eurosieroctwa, gdzie często oboje rodziców emigruje w celach zarobkowych do zachodnich krajów Europy. W omawianym przypadku emigruje tylko ojciec w celu poprawienia bytu rodziny.

Od momentu wejścia do Unii Europejskiej Polacy mogą podjąć legalną pracę za granicą, co spowodowało dużą falę wyjazdów do zachodniej Europy. Celem wyjazdów jest zwiększenie swojego statusu materialnego, polepszenie bytu rodziny. Jednak poza pozytywnymi skutkami materialnymi są też i skutki negatywne. Ojciec opuszcza rodzinę czasem na kilka tygodni, miesiące a nawet lat²⁰. Do negatywnych skutków takiej decyzji należą:

- zwiększone ryzyko rozwodu. Rozłąka z rodziną powoduje osłabienie więzi i szereg problemów emocjonalnych,

brak wzajemnego wsparcia i poczucie osamotnienia. Dzieci także przeżywają rozłąkę rodziców. Rozwód powoduje u dziecka lęk, poczucie wstydu i osamotnienia, złość, bunt²¹.

- kontrola dziecka tylko przez matkę. Matka mimo największych starań nie jest w stanie sama prawidłowo wychować dziecka i sprawować nad nim kontrolę. Brak kontroli jednego z rodziców może powodować zaległości w nauce, negatywne zachowanie w szkole w postaci wagarowania, nieporozumień z rówieśnikami, a nawet przemocy²².
- brak wzorca osobowego w procesie socjalizacji dziecka. Brak wzoru ojca może powodować w przyszłości nieumiejętność prawidłowego realizowania swojej roli w rodzinie, zaniedbanie w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej swojego dziecka²³.
- brak możliwości przekazania wartości. Ojciec nie ma możliwości przekazywania wartości dziecku i nauczenia go różnicy między dobrem, a złem. W takich przypadkach rolę jednego z rodziców przejmują media, głównie telewizja i internet, także rówieśnicy. Należy zaznaczyć, że współcześnie w mediach prezentowanych jest wiele stylów życia, często sprzecznych z realnym życiem, które w przyszłości nie pomogą dziecku we właściwym kierowaniu własnym życiem²⁴.
- zagubienie w świecie sprzecznych wzorców. Dziecko nie mając wzorca osobowego zwraca się ku popular-

²⁰ U. Minor, *Eurosieroctwo - przemilczany temat dramatu polskich dzieci*, <http://niepoprawni.pl/content/eurosieroctwo-przemilczany-temat-dramatu-polskich-dzieci>, (dostęp 10.08.2013).

²¹ Tamże.

²² Tamże.

²³ Tamże.

²⁴ Tamże.

nym wzorom takim jak idole. Brak wskazanych w rodzinie priorytetowych wartości i wzorów do naśladowania powoduje, że staje się zagubione, bezradne. W wyniku tego sięga po używki, narkotyki, alkohol, a nawet wcześniej wchodzi w sferę życia seksualnego, co w dalszej konsekwencji może zakończyć się niechcianą ciążą. Dziecko traci dzieciństwo, jest zmuszone wcześniej dojrzeć, a nie jest na to gotowe²⁵. Warunkiem materialnym są bardzo istotne dla rozwoju dziecka, jednak dobra materialna nie są w stanie zastąpić kontakt z ojcem, krótkotrwałe rozmowy przez telefon czy kilku dniowe widzenia podczas urlopu ojca w Polsce nie zapewniają dziecku poczucia bezpieczeństwa, wsparcia rodzinnego. Matka swoją obecnością nie jest w stanie przejąć funkcji ojca i ją poprawnie realizować.

ZAKOŃCZENIE

Wpływ ojca na życie dziecka jest niepodważalny, bardzo często słyszymy o kryzysie ojcostwa o próbach wzmocnienia autorytetu ojca we współczesnym społeczeństwie jednak próby te są podważane przez liczne przypadki nieprawidłowego ojcostwa, a także dewiacyjne czyny ojca wobec dziecka. Analizując różne grupy ojcostwa można zauważyć, że różne nieprawidłowości mogą występować jednocześnie podobnie jak zachowana o charakterze dewiacyjnym. Dobro dziecka i jego właściwe wychowanie powinno być priorytetowym celem w życiu rodziców, w wielu przypadkach jest to niemożliwe z powodu dramatów życiowych rodziców takich jak choroba, utrata pracy. W wyniku zachowań dewiacyjnych ojciec

krzywdzi dziecko i niszczy jego psychikę co skutkuje depresją oraz samobójstwami. Istotna jest debata społeczna związana z minimalizowaniem powyższych zjawisk, pomocą ofiarą przemocy seksualnej w rodzinie i reagowaniem na wszelkie przejawy krzywdzenia dziecka w rodzinie i nie spełniania przez rodziców należycie roli ojca i matki.

STRESZCZENIE

Artykuł porusza kwestię nieprawidłowości i dewiacji jakie występują w roli ojca. Rola ojca to wielka odpowiedzialność i zadanie jednak nie wszyscy mężczyźni są do niej gotowi. Brak gotowości i silne zaburzenia powodują patologiczne sytuacje związane z ojcostwem takie jak przemoc w rodzinie, kazirodztwo, jest to świadome i krzywdzące działanie na rzecz dziecka. Patologie są zawinione przez sprawców, jednak występują także rodzaje ojcostwa, które wiążą się z nieprawidłowościami, odbiegają od ogólnie przyjętego wzoru ojcostwa, spowodowane przez różne sytuacje życiowe, w których ojciec nie jest winien uszczerbkom w wyniku jakich wychowanie i opieka nad dzieckiem nie jest wypełniona. Autorka opisuje poszczególne grupy ojców i skutki jakie powodują nieprawidłowości i patologie w roli ojca.

SUMMARY

Irregularities and pathologies of fatherhood

The article raises the issue of irregularities and deviations that occur as a father. The role of the father is a big responsibility and task, however, not all men are ready for it. Not ready and strong disorder causing pathological

situations such as those with fatherhood domestic violence, incest, it is deliberate and harmful effects on the child. Pathologies are caused by the perpetrators, but there are also types of fatherhood, which are related to irregularities differ from the generally accepted model of fatherhood, caused by a variety of life situations in which the father is not to blame shortages as a result of which education and child-care is not filled. The author describes a group of fathers and the effects they cause anomalies and pathologies in the role of father.

Bibliografia

J. Błuszkowski, *Paradoksy normalności i dewiacji*, [w:] M. Karwat, *Paradoksy polityki*, Warszawa 2005, s. 25.

T. Borkowski, A. Marcinkowski, *Socjologia bezrobocia, Społeczne skutki bezrobocia w wymiarze lokalnym*, „Polityka ekonomiczna społeczna”, Zeszyt 24, Warszawa 1992

Z. Dąbrowska, *Różne oblicza ojcostwa*, „Małżeństwo i Rodzina”, 2004, nr 4(8)

E. Durkheim, *Zasady metody socjologicznej*, Warszawa 2000

M. Filipiak, *Socjologia kultury, Zarys zagadnień*, Lublin 1997

K. Pospiszyl, *Ojcostwo w życiu mężczyzny*, „Małżeństwo i Rodzina”, 2004, nr 2(10)

K. Pospiszyl, *Rola matki w kazirodznych kontaktach ojca z córką*, „Małżeństwo i Rodzina”, 2005, nr 1-2(13-14)

C. Walesa., *Rola ojca w psychicznym rozwoju dziecka*, [w:] „Oblicza ojcostwa”, red. D. Kornas –Biela, Lublin 2001

Bezrobocie w Polsce IV 2013, <http://www.egospodarka.pl/95034,Bezrobocie-w-Polsce-IV-2013,1,39,1.html>

KAZIRODZTWO: terapia osób zgwałconych, molestowanych, wykorzystanych seksualnie, <http://rzeszow.pcts.pl/arts/KAZIRODZTWO-terapia-osob-zgwalconych-molestowanych-wykorzystanych-seksualnie-a1-50.html>

U. Minor, *Eurosieroctwo - przemilczany temat dramatu polskich dzieci*, <http://niepoprawni.pl/content/eurosieroctwo-przemilczany-temat-dramatu-polskich-dzieci>

M. Radzimowski, *Ojciec przez siedem lat gwałcił córkę*, <http://www.nowiny24.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20130121/STALOWAWOLA/130129956>

Studenci KUL Stalowej Woli z wizytą u Abp. A. Dzięgi - Szczecin, 21.12.2013